

τὸν καρπὸν εὐθὺς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς πωλήσεώς του, ἐνόμισε πρέπον διὰ διαταγμάτων νὰ περιορίσῃ τὸ κακόν. Οὕτω διάταγμα τοῦ 1645. Φριζενΐνα οἱ χρεῶσται δίδωσιν εἰς τοὺς δανειστὰς τὰ σιτηρά κατὰ Μαΐου, τὴν σταφίδα κατὰ τὴν 20 Αύγουστου, τὸν οἶνον κατὰ τὴν 1 Οκτωβρίου καὶ τὸ ἔλαιον καθ' δλον τὸν Νοέμβριον, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐπίσης τῆς σχετικῆς ἀρχῆς¹. Η Ἐνετία προσεπάθει πάντοτε διπωχός νὰ μὴ ἀδικῆται, διὸ καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πάμπολλα διατάγματα σώζονται ἐν τοῖς ἐπτανησιακοῖς ἀρχειοφυλακείοις.

Τώρα δτε ἔξιστορήσαμεν τί δ λαὸς ίδιως κατώρθωσε κατὰ τῶν τοκογλύφων, ἃς ίδωμεν τὰς ἐνεργείας τῆς Κοινότητος κατὰ τοῦ ῥηθέντος νέου δασμοῦ, διστις τόσον ἐτάραξε πᾶσαν τὴν κοινωνίαν.

Σπυρίδων δὲ Βεάζης.

Ο ΕΞΟΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

ΚΑΡΛΟΣ ΤΖΕΪΜΣ ΝΑΠΙΕΡ

Ο Κάρλος Τζέιμς Νάπιερ, δ ἄξιος "Αγγλος δ στρατηγὸς ἐπέθανε στὰ 1853. Τονε συγχρίνουνε μὲ τὸν Οὐέλιγκτων ποῦ ἡ τύχη τὸν ἐβοήθησε κ' ἐνίκησε στὸ Βατερλό τὸν λέοντα ἐκεῖνον τὸ μεγάλο. Ο Νάπιερ ἦταν μεγάλος εὐεργέτης τῆς Κεφαλονιᾶς καὶ θερμὸς φίλος τῆς Ἑλλάδας. Λίγο ἔλειψε μάλιστα νὰ γένη στὸ ἔθνος μας ὄργανωτής καὶ ὁδηγὸς ταχτικοῦ στρατοῦ στὰ 1825· λίγο ἔλειψε ἀκόμη καὶ ἀρχηγὸς τῆς νὰ τὸν ἴδῃ ἡ χώρα μας στὴν Ἐπανάσταση.—Καὶ δμως σὲ πολὺ λίγους στὴν ἄλλην Ἑλλὰδα θάναι γνωστός, καὶ σὲ καμπόσους Κεφαλονίτες γνωστὸς ὅσο ἔπειρε δὲν εἶναι. Στὴν Κεφαλονιὰ δμως εἶναι πόντα τ' ὄνομά του σεβαστό, καὶ στοὺς πλέον νյούς ἀναφέρνουν τ' ὄνομά του σὲ γεροντώτεροι, σὰν ιεροῦ προσώπου ὄνομα, καὶ τὴ διοίκησή του σ' ἔτοῦτο τὸ νησὸν σὰ μᾶλιστα πλαστη καὶ σὰ μᾶλιστα πολὺ φιλάνθρωπης καὶ αὐστηρῆς δικαιοσύνης. Τότες τῷ δντις εἶδε Θεοῦ πρόσωπο ἡ Κεφαλονιά. Τούτου τοῦ ἔξοχου ἀθρώπου τρεῖς βιογραφίες γνωρίζουμε. Η μοτερη εἶναι στὴ Λόντρα δημοσιευμένη στὰ '90 ἀπὸ κάποιον Sir William F. Buller.—"Ἐν ἡπὸ τὰ κεφάλαια τούτου τοῦ βιβλίου ἐπιγράφεται «Κεφαλονιά». Τὸ ἐμετάφρασα τώμετάφρασα ἐλεύτερα στὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ στὴ γλῶσσα τὴν ἀπλῆ, γιὰ δύο λόγους, γιατὶ θέλω νᾶν' αὐτὸν ἀνάγνωσμα γιὰ τὸ λαό· δεύτερο γιατὶ στοχάζομαι πῶς εἶναι σωστὸ καὶ πρέπει, δσοι κατὰ θεωρία ἔχουμε στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ πεποίθηση, ν' ἀπο-

¹ Registro delli fedi chi si fanno all' Illmo Reggimento, παρὰ τῷ ἀρχειοφυλακεῖῳ.

δείχνουμε τὴν πίστη μας μὲ τὸ ὄργον μὲ τὸ οὐ ἀποφασίζουμε δηλ. ἀπὸ τῶρα καὶ ἐμπρός μὲ περισσότερο θάρρος νὰ γράφουμε σ' αὐτὴν τὴν γλῶσσαν ἡμεῖς μόνο στιχουργήματα, ἀλλὰ καὶ πεζά, καθ' ἓνας κατὰ τὴν δύναμή του. Εἶναι πολὺ καλύτερα οὐ ἀποφασίζουμε νὰ δημιουργεύσουμε κάθε τόσο κάτι, καὶ ἀς μὴν ἔνας καὶ τέλειο, παρὰ νὰ μὴ δημιουργεύσουμε διόλου, γιατὶ τάχα δὲ μποροῦμε νὰ προσφέρουμε στὸ κοινὸν ἀριστουργήματα ἀσύγκριτα γλαφυρότητος, εύρυθμίας καὶ δρμοιομορφίας σὲ λέξεις, τύπους, φθόγγους. Γράψε γράψε ἔρχονται λίγο λίγο οἱ χάρες τοῦ λόγου. "Οπούς θέλεις κάτι νὰ γένεται πρέπει νάχη πάντα κατὰ νοῦ μιὰ γνώμη πολὺ βαθεῖα καὶ πραγτική, πῶς ὁ ἔχετρος τοῦ καλοῦ εἴραι τὸ καλύτερο.—"Εχουμε σκοπὸν σ' ἄλλη εὐκαιρία νὰ δημιουργήσουμε γιὰ τοῦτον τὸν εὐεργέτη μας μία πᾶσι ἔχτεταμένη πραγματεία.

Αργοστόλι, Δεκέμβρ. 1893.

III. Βεργωτής.

Τὸ Βατερλό.

Ο Μέγας Ναπολέοντας γιὰ διστερη φορὰ γενναιότατα ἐπάλλαξεψε καὶ ἡρωϊκὰ γιὰ τὴν νίκη ἀντρειεύτηκε, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δὲν ἤθέλησε νὰ φανῇ ἐκεῖνος νικητής. Καὶ τότε ὁ Κάρλος Νάπολης δὲν ἔτυχε ναύρεθη στὸ Βατερλό. "Ητανε στὸ Στρατιωτικὸ Σχολεῖο, καὶ εἶχε ξεσχολίσει δταν δλονὲν ἄρχιζε ἡ μάχη, ἀλλ' ἔφτασε πολὺ ὄργαν, γιατὶ εἶχε πλέον ὁ μέγας ἀγῶνας τελειώσει. Ο Νάπολης ἀπέκτησε τὰ στρατεύματα καντάκια στὸ Καμπράι, καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ ἐπῆγε στὸ Παρίσι. Στὸ Παρίσι ἐκάθισε πολὺ λίγες ημέρες. Τὰς ημερολόγιά του γιὰ τές ημέρες αὐτὲς καὶ ἡ ἀλληλογραφία του δὲ λένε τίποτε, καὶ ἀπὸ μέρους του δὲν ἔχουμε καμμιστὲς εἰδῆσι γιὰ ἐκεῖνα τὰ σημαντικώτατα συμβόλυτα. Ἀλλὰ τοῦ ἀδερφοῦ του τὸ ἀπομνημονεύματα τῆς κατοχῆς μᾶς φανερώνουν, πῶς, ἀφοῦ εἶχε τελειώσει ἡ μάχη, ἡ λύπη τοῦ Νάπολη γιὰ τὸ γκρεμισμένῳ εἶδωλό του ἤτανε τόση, ποὺ ἥθελε κάμια τὴν διαμονὴ του στὸ Παρίσι, ἐπειτ' ἀπὸ τὴν μεγάλη συφορὰ τοῦ Βατερλό, κάθε ἄλλο παρὰ εὐχάριστη σ' αὐτόν.

Γνώμη του γιὰ τὴν κατάσταση τῆς Ἀγγλίας.

Ο Νάπολης ἐπῆγε πάλι στὸ Στρατιωτικὸ Σχολεῖο καὶ πάλι ἄρχισε νὰ καταγίνεται μὲ τὰ βιβλία του. Μ' αὐτὰ, ἐπειτ' ἀπὸ καιρό, ἐσκόπευε νὰ φτειάσῃ φυσέκυα γιὰ νὰ πυροβολήσῃ ἐναντίον ἐκεινῶν τῶν ἀχρείων, ποὺ κλεφτογράφοι καὶ περπατοῦν καρδιωμένοι τόρα στὴν Ἀγγλία. Γιὰ τὸ διάστημα πέντε χρονῶν, ἀφοῦ ἐπεσεν ὁ Ναπολέοντας, φαίνεται κυριευμένος ἀπὸ ἄκραν ὄργη καὶ ἀγανάκτηση ἐναντίο στὴν κυβέρνηση τῆς Ἀγγλίας. Στὸ 1816 γράφει στὴν μητέρα του καίναι μῷο μιλλιούντα ἀθρῶποι στὴν Ἀγγλία καὶ στὴν Ἰρλανδία ποὺ

θάδιγανε τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς τους γιὰ νὰ δυναμώσουνταν Κάντεμ νὰ μπορῇ νὰ σακκουλώῃ 38000 λίρες στερλίνες κάθε χρόνο καὶ νὰ τέξ κάνη γυαλιὰ καρφιὰ στὸ παιγνίδι καὶ σὲ διασκέδασες. Λοιπόν εἶναι ἀπὸ τὰ δύσκολα νὰ προσδιορίσῃ κάνεις γιὰ πόσον καιρὸ αὐτοὶ οἱ φτωχοὶ ἀθρῶποι, ποῦ στοχαζονται, πῶς τὰ παιδιὰ τους ἔχουνταν κάποιο δικαιώματα στὸν κόσμον ἐδῶ ἐτούτογε νὰ ψωμοζοῦν, εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μένουντε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένοι. Καὶ δὲν εἶναι πάλι ἀπὸ τὰ εὔκολα νὰ μαντέψῃ κάνεις πόσο λίγος καιρὸς θὰ περάσῃ ποῦ θὰ βιαστεῖν ἀπὸ τὴ στενοχωρία τῆς βαρειᾶς φορολογίας καὶ θὰ καταγήσουντε γυρεύουντε δανεικὰ ἀπὸ τὸ φίλο τους, τὸ Λόρδο Κάντεμ».

Καὶ τῷ ὄντις, ἦταν ν' ἀνεβαίνῃ τὸ αἷμα στὸ κεφάλι τοῦ ἀθρώπου, ὅταν ἐσυλλογίζοτουντε τὶ συνέβαινε τότε στὴν Ἀγγλία. Οἱ Τορυδες ἦσαν οἱ χαμοθεοὶ τῶν Ἀγγλῶν, καὶ τὸ σύστημά τους τὸ ἐπιστεύαντε οἱ Ἀγγλοὶ γιὰ οὐρανοκατέβατο. Στὸ τέλος τοῦ χρόνου οἱ ἐλπίδες του γιὰ μιὰ καλύτερη κυβέρνηση φαίνονται μεγαλύτερες στὰ γράμματά του. «Ο λαός, γράφει, εἶναι σὲ κίνηση, η ἀναμόρφωση ἐπῆρε τὰ ἐμπρὸς μὲ γενναῖα βήματα, καὶ δὲν ὑπέρχει καμμιὰ στὸν κόσμο δύναμη ποῦ νὰ μπορῇ νὰ σταματήσῃ τὴν πρόσδο τῆς ἐλευτερίας». «Ἀνίσως γένη μεταρρύθμιση», λέγει, «ἡ δόξα τῆς Ἀγγλίας θὰ γένη βέβαια λαμπρότερη ἀπ' ὅτι τῶν τελευταίων εἴκοσι χρονῶν οἱ μάχες τὴν ἔχουντε λαμπρύνει».

Ἐπειτα στὲς ἐπιστολές του βλέπουμε μιὰ γνώμη ἀξιοσημείωτη, ποῦ ἀπὸ αὐτὴ φαίνεται πόσο καλὰ ἐμελέτησε τὲς περίστασες ἔχεινων τῶν καιρῶν. «Ἐὰν η Ἀγγλία ἐποχῆσῃ τέλεια ἐλευτερία, ὁ Λουδοβίκος ὁ Δεκατοσύγδοος καὶ η γενεά του δὲ θὰ ξέρουν τὶ νὰ γένουν, γιατὶ τὸ παράδειγμά μας θὰ τάκολουθήσῃ η Εὐρώπη ὅλη». Τῆς προφητείας ἐπούτης μόνο σφάλμα εἶναι ποῦ τὸ πρῶτο ἔγειν' ὅστερο καὶ πρῶτο ἔγεινε τὸ ὅστερο. Η μεταρρύθμιση στὴν Ἀγγλία ἔγειν' ἔπειτ' ἀπὸ τὸ διώξιμο τῶν Βουρβόνων ἀπὸ τὴ Γαλλία, ὄντις νὰ γένη πρωτύτερα. Η Γαλλία, μ' ὅλο τὸ τρομερὸ σύγνεφο, ποῦ μὲ τὸν τόσο βαρὺν ἴσον του τὴν ἐπλάκωντε στὰ 1816, ἦταν ἀφ' τὸ Θεὸς γραμμένο νὰ δειχτῇ η πρωταγωνίστρα στὴν πρόσδο τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἐμπῆκε στὰ πολιτικά.

Ἐμεινες δύο χρόνους στὸ Φάρνχαρ: Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀπὸ τὸ γράμματά του φαίνεται κι' ἀπὸ τὰ ἡμερολόγιά του μὲ πόση ζέση ἐκτέθηκε στὴν πολιτικὴ παλαιότρα. Ἔταν ὁ παδὸς τοῦ Cobbett' καὶ τοῦ Burdett. Οἱ ἀρχές τους ἦσαν χειραφέτηση καὶ μεταρρύθμιση· τομος ι^{ο'}. Φεβρουάριος.

ἀντιπροσώπεψη τοῦ λαοῦ, ἐλεύθερη θροφή, ἐλευθεροτυπία, σί πόθις τους. — Ή γιώρη του εἶναι, πῶς τὰ παράπονα γλήγορα θὲ διαρθροῦν, καὶ «πῶς μία μεταρρύθμιση βέβαια θὲ γένη, καὶ ἀνίσως σ' αὐτὴν ἐναντιώθη ὁ Καστελρής, θ' ἀκαλουθήσῃ, ψρονδ, ἐμφύλιος πόλεμος· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς νάντισταθῇ δὲ θὲ μπορέσῃ.» Ἀλλὰ καὶ πόλεμος ἐμφύλιος δὲν ἐσυνέβαινε, πάλι: δὲν εἶχεν ἡ μητέρα του τί νὰ φοβηθῇ, «γιατὶ μὲ τρεῖς γυνιὸντες στρατιώτες, ἔναν υχύτην καὶ ἔναν νομικόν, θάταν, μάγνα, ἀπὸ τὰ δύσκολα στοῦ πολέμου ἀνάμεσα τὰ κύματα νὰ μὴν μπορῆται νὰ καλυπτόσῃ, ἀφοῦ ἐτοῦτα τὰ ἐπαγγέλματα γιὰ τέτοιες περιστάσεις εἶναι τὰ καλύτερα.» Εγγονᾶται, καὶ δὲν εἶναι χρεία νὰν τὸ ποῦμε πῶς, ἀρχοῦ τέτοιες ίδεις ἐγκαλπωνότυνα ὁ Νάπιερ, γιὰ τὸν προβούτασμό του οὕτε κάν γόργες ἐπρεπε νὰ γένεται.

Ἐρκεταὶ στὰ νησιά.

Στὰ 1819 ἀναφέρθηκε στὸν Ἀρχιστράτηγο καὶ τὸν ἐπαρχαλλεσε νὰ ἔθελε τοῦ διοικητῆρος τὸν ἀντισυνταγματάρχη, ποῦ εἶχε πρὶν τῆς μάχης τῆς Κορούννας. Ἐλεγε στὴν ἀναφορά του, πῶς εἶχε γείνει τὸ ίδιο σὲ δύο νεώτερούς του στὴν ὑπηρεσία, ποῦ εἶχαντε λάβει αὐτὴν τὴν χάρη. Ἀνάφερνε τὰς πελυχρόνιες καὶ καπιαστικὲς ὑπηρεσίες του καὶ τὰς πολλὲς πληγές, ποῦ σὲ διάφορες μάχες εἶχε λάβει, ἀλλὰ τοῦ κάκου ὄλ' αὐτά. Γιὰ νάγκη τὰς ἀρχές καὶ τὰς ίδεις πούρχε, ἔκεινοι ποῦ ἤτανε στὰ πράγματα τὸν ἔθειαροῦσαν καλὸν γιὰς ὑπηρεσία μόνον ἐξω ἀπὸ τὸν τόπο ἢ γιὰς πολέμους καὶ γιὰς μάχες, καὶ ὄλως διόλου ἀκατάλληλον νάγκη στρατιωτικὴ ὑπηρεσία μέσα στὴν πατρίδα του. Μյὰ θέση λοιπὸν ἐξω ἀπὸ τὸν τόπο του γλήγορος εὑρέθηκε γι' αὐτόν. Τὰς Ἐφτάνης ταύρηκανε πῶς εἶναι τόπος ἀκίνδυνος καὶ ἀσφαλισμένος, καὶ λοιπὸν οἱ ἐφημερίδες ἐκοινολογήσανε πῶς ἐδιορίστηκε Ἐφορος Ἀξιωματικὸς ἐκείνων τῶν νησιῶν. Ἀναγκωρεῖ γιὰ τὸ νέο τῆς ἐνέργειας του στάδιο τὸ Μάρτιο 1819, ἐπέρασε ἀπὸ τὴν Γαλλία, ἐξεπέρασε τὰς Ἀλπες καὶ ἐδιάβηκε ὄλον τὸ μάκρο τῆς Ἰταλίας, πέρνοντας μ' ὄλην τὴν ἀκρίβεια σημείωσες ὅθεν ἐπερνοῦσε.

Περιηγήσται τὴν Ἑλλάδα.

Πάλι στὰ 1821 ὁ Νάπιερ ἐπῆγε στὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰ της μέρη ἐπεριηγήθηκε. Καθὼς ἐπεριδιάβαζε καὶ ἔβλεπε τὰς τοποθεσίες τῶν παλαιῶν μαχῶν, τῶν μαχῶν, πιστὸν τὰς ὀνόματά τους ἀθίκνατα θὲ μείνουν, ἔκεινος μὲ τὴν φαντασία του ἐπαναλάβεινε μὲ ζέση ἐκείνους τοὺς ἀγῶνας μὲ ὄπλα κατασκευῆς νεώτερης. Τὴν πεδιάδα τῆς Χαιρώνειας

δταν ἐπαποῦσε, τὸν ἀντικρυνό βάλτο ἐθεωροῦσεν ἀπὸ κανόνια ἀδιά-
βατο, καὶ ἔβλεπε πόσῳ ὁ Πίνδος καὶ ὁ Παρνασσός ἐξασφαλίζουν τὴν
μὲν πλευρά. Στὰς Θερμοπύλες εὑρισκόμενος ἐσημείωνε πόσο ἀπὸ τὸ
βουνό εἶχε ἀποσυρθῆ ἡ θάλασσα, ἀλλὰ στοχάζεται πῶς ὅχι τριακό-
σις πλέον, ἀλλὰ τρεῖς χιλιάδες μπορεῖνε ἀκόμη νὰ κρατήσουν τὴν
θέση, καὶ νὰντισταθοῦνε στὸν ἐχτρικὸν στρατό. Πηγαίνει στὴν Κόριθο,
στὴν Ἀθῆνα, στὸν Ἀργος, βλέπει τὴν Θῆβα, τὰς Πλαταιές, τοὺς Δελ-
φούς, καὶ τὰς 20 τοῦ Μαρτίου 1821 φτάνει στὸν Ἐπαχτό. Γιὰ δυὸ
μῆνες ἔξανάπλαθε μέσ' στὴ φαντασία του ἐκείνην τὴν μάχην τὴν πα-
λαιά, καὶ ὡνειρευότουνε μάχες, πῶν ἔμελλε νὰ γένουν. Ἀφοῦ ἀναχώρησε
ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐπεράσανε πολλές μέρες πῶν ἔξεσπασε πλέον ἡ
ἐπανάσταση.

Τοποτηρητὴς στὴν Κεφαλονιὰ.

Τότε λαβαίνει ἀδειάντας καὶ πηγαίνει στὴν Ἀγγλία. Ἐκεῖθε
γυρίζει στοὺς Κορφούς, στὴν ἀρχὴ τοῦ 1822, καὶ διορίζεται Στρατιω-
τικὸς Τοποτηρητὴς στὴν Κεφαλονιὰ, καὶ πολλοὶ Ἀγγλοί ποῦ ἐγνωρίζανε
τὸ Νάπιερ ἐλπίζανε, «πῶς ὁ ὄρμητικὸς καὶ βίαιος χαρακτῆρας καὶ ἡ
πολιτικὴ τοῦ Συνταγματάρχη Νάπιερ ἐμποροῦσε ναῦρη στάδιο νὰ ἐρ-
γαστῇ σ' ἐκεῖνο τὸ νησί, χωρὶς στὸν ἴδιον καιρὸν νὰ γεννηθῇ ἀπὸ τοῦτο
κἀνένας κίντυνος στῆς Βρεττανίας τῆς Μεγάλης τὸ βασίλειο».

Ἡ Κεφαλονιὰ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἦτον ἀλλη ἀπ' ὅ, τι ἔγειν ἔπειτα.
Στῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν Κεφαλονιὰ ἡ ἀνομία καὶ ἡ ἀδικία ἔβασι-
λευε. Ἀμελημένα ἦσαν ὅλα. Δὲν εἶχε δρόμους, δὲν εἶχε συγκοινωνία.
Οἱ βουνοσειρὲς ἐκρατούσανε χωρισμένους τοὺς κατοίκους. Ἐπίγειος πα-
ράδεισος ἦτον ἐκεῖνο τὸ νησί, καὶ κόλαση ἀπὸ τὴν κακοδιοίκηση εἶχε
καταντῆσει. Πῶς ὁ Νάπιερ ἐπῆρε ἀπάνου του τὴν δουλειὰν νὰ ξανα-
πλάσῃ τοῦτον τὸν κῆπο τῆς Ἐδέμ, τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ παραστήσῃ
καλύτερα παρὰ τὰ λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ Νάπιερ. «Πολυσέλιδες ἐπιστο-
λὲς μὴν περιμένης ἀπώγαν ἀθρωπό, ποῦ μόλις εὐκαιρεῖ νὰ τρώγῃ καὶ
νὸν κάνῃ γυμνάσια. Ο προκόπος μου πηγαίνει τώρα σπίτι του μι-
σοπεθαμένος ἀπὸ τὸν κόπο, ἀλλὰ ἐγώ εἰμι ὅλος ὑγεία, πνεῦμα, ὅ, τι
πῆς. Ζῶ γιανὰ φανῶ τώρα δύσο μπορῶ χρήσιμος».

Σὲ τοῦτο τὸ νησὶ λατιπόν ἀρχίζει τές ἐργασίες του τὸ Μάρτη τοῦ
1822. Τοῦτο τὸ νησὶ εἶναι τὸ βασίλειό του. Ο πληθυσμὸς τῶν ὑπη-
κόων του εἶναι ἔξηντα χιλιάδες ψυχές. «Ἐξη ὥρες τὴν ἡμέρα κάθεται
κριτὴς στὸ δικαστήριο, καὶ ἀκούει συζήτησες δικῶν, γιατὶ τὰ κοινὰ
δικαστήρια εἶχανε κλειστῆ, καὶ εἶναι ἀπάνου ὁ στρατιωτικὸς νόμος,
δις τὸ ποῦμε στρατοδικεῖο ἀλλάζει τὸ σύστημα τῶν φυλακῶν, κατα-

σκευάζει μόλους καὶ λοιμωναθαρτήρια, ἀποζεράνει βάλτους, καὶ χαράζει δύο μεγαλόδρομους, ποὺ ἀπὸ τὰς γῆρές τους μπορεῖ κάνεις στὰ βουνά νόνεβονη καὶ στὰ σύρη, καὶ φέρνει σὲ συγκοινωνία τοῦ οησοῦ τὴν μίαν δέκρη μὲ τὴν ἄλλη. "Ερχεται καὶ ὁ Θεοιστής ὁ μῆνας μὲ τὰς κάψες του, ἀλλὰς ὁ Νάπυερ εἶναι δύος ὑγειάς καὶ ζωῆς ἀπὸ τὰς πολλὰς καὶ διαφορετικές ἔργασίες του. «Εἴμασι πολὺ καλά, θεριό» γράφει, «σηκώνομαι πρωΐ, γράφω ἐώς τὰς ὄκτω, ἔπειτα φαγητό καὶ οπηρεσία ἐώς τὰς δώδεκα — κάποτε ἐώς τὰς τρεῖς — κολυμπάω, γιοματίζω, ἔπειτα πηγαίνω μὲ τ' ἄλιον καὶ ἐπιθεωρῶ τὰς δρόμους. Δὲν ἔχω ήσυχα καὶ δὲν ἀφήνω καὶ τους ἄλλους νὰ ήσυχαζούνε. ἐτρέχαντας δὲν τὸν κίνησυνο νὰ παραπαχύνουνε».

Δὲν εἶναι διόλου νόπορη κάνεις πώς μ' ἔναν τέτοιο διείκητη τὸν οἵτινας ἀρχίζει νὰ παίρνῃ τὰς ἐμπρός.

·Ο "Ανταρικάς οὐρανούς.

Μὰ ἔλα ποὺ ἔκαθάριζε τὴν γῆ ἀπὸ τὰς ζέζουνα παραπολὺ γλήγορα! "Ετσι τεύλαχιστο ἐστοχαζότουνε ὁ Λόρδος μέγας Ἀρμαστής, ὁ γενικὸς Διοικητής δύων τῶν οησοῦν κάποιως, ποὺ τόνομά του ἦτον "Ανταρικ (Adam). "Ο "Ανταρικ" ἔγινε προνοῦσε τὴν καλὴ διείκηση τοῦ Νάπυερ στὴν Κεφαλονιά, ἀλλὰ μὲ τί καρδιὰ νὰ πολεμήσῃ τὰς τόσας καλὰ ποὺ ὁ Νάπυερ ἔκανε; Εἰδεὶς ὅμως πῶς εἶχε ὁ άθρωπος μαυστάχι, καὶ ποὺ ἔβαλθηκε νὰ τοῦ τοξορίσῃ καὶ δὲς ἤθελε χαλάσῃ ὁ κόσμος. "Ερχεται λοιπὸν καὶ διαταγὴ γιὰ τὸ ξύρισμα.

«Τηλακούω· τρίχα δὲ θὰ μείνῃ ἀξέριστη» ἦτον ἡ ἀπάντησή του. — "Οσες φορὲς ἡ μικροκέφαλη καὶ κουφόδοξη ἔξουσία χτυπᾷ τοῦτο τὸ δαμασκὶ σπαθί, ποὺ ὄνομαζεται Νάπυερ, ἡ ἔξουσία εἶναι ποὺ πληγώνεται καὶ ξαπλώνεται τοῦ μάχρου καὶ τοῦ πλάτου καὶ γίνεται τὸ περίγελος τοῦ ιόσμου, ἀλλὰ τὴν ἴδια ωρα ποὺ γελοῦν μ' αὐτήν, ἐκείνη σκέφτεται πῶς νὰ πλέξῃ νέαν ἐπιβούλη γιανὰς ἐγδικηθῆ. — Αθρώποις ὅμως σὰν τὸ Νάπυερ, προθυμότατοι, ναι, νὰ χτυπῶνται στὴ μάχη τὸν ἄλιρο, πάντοτε εἰν' ἔτοιμοι νὰ λησμονῶν τὴν ἔχτρα, ὅταν ἡ πάλη πάψῃ, ἀλλὰς οἱ κοινοὶ γυιοί τοῦ Ἀδάμ, οἱ πρόστυχοι τέτοιοις εὐγενικές διάθεσες δὲν ἔχουνε, καὶ τοῦτος ὁ ξεχωριστὸς Ἀδάμ, ὁ "Ανταρικ, γιὰ πολὺν καιρὸ τὴν ἔχτρα ἀπὸ τὴν καρδιὰ του δὲν τὴν ἔβγαινε.

·Ο Νάπυερ στὴ Λόντρα.

Στὲς ἀρχὲς τοῦ 1824 ὁ Νάπυερ ἐπῆγε στὴ Λόντρα, ἐσυνομίλησε μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Κομιτάτο. Ἀπὸ τοῦ Κομιτάτου ὅμως τὴν σοφία δὲν

ἔτυχε νὰ μείνῃ ἔγστατικός. Κάποιος ἀπὸ τὸ Κομιτάτο τὸν παρακαλεῖ «νὰ καταστρώσῃ κατάλογο τῶν ἔξοδων μιᾶς κανονοστοιχίας γιανὰ σταλθῆ νὰ βιάσῃ τὴν Πάτρα νὰ παραδοθῆ». — Ο Νάπιερ τὸ ζήτημα τὸ στρίφτει ἔτσι. «Κανόνισε τὸν κατάλογο τῶν κανονιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐφοδίων γιὰ μὰ πολιορκία σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μου, πῶς εἶναι τοῦτο σπατάλη ἀσκεφτη χρημάτων. Τῶν ἀθρώπων ἀρέσει νὰ γοράζουνε βιολὺ πρωτοῦ νὰ μάθουνε διόλου μουσική».

Τοῦ γένεται κατηγορία γιὰ Φιλελληνισμό.

Τώρα τοῦ γένεται ξέφρου μιὰ κατηγορία ἀπὸ πρόσωπα πολὺ σημαντικές, κ' ἔχει σ' αὐτὴν ν' ἀπολογηθῆ. Ο πρωθυπουργὸς Κάννιγκ εἶδε ἀκρόαση σὲ ιστορίες, ποῦ ἄκουε ἀπὸ Γερμανοὺς τυχοδιῆχτες, ποῦ ἐρχόντανε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ — ἄκουε πῶς στὴν Κεφαλονιὰ ὁ Νάπιερ ἐμβαχειρίστηκε τὴν ἔξουσία, ποῦ ἡ δημόσια θέση του τοῦ εἶδε, καὶ πῶς ἤρθε σὲ διαπραγμάτεψε μὲ τοὺς Ἑλληνας ὀπλαρχηγούς. Ψεύτικη πατόκορφα ἥτον αὐτὴ ἡ ιστορία, καὶ σὰν ἀντράς παστρικὸς τὸ εἶπε στὸν πρωθυπουργό, πῶς ἥτον ψεύτικη. Ἀπὸ τὴν ἀπάντησή του μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε πῶς δὲν ἐπολυπικράθηκε ποῦ τοῦ ἐπαρουσιάστηκε εὐκαιρία νὰ δεῖξῃ στὸν Κάννιγκ τὰ αἰσθήματά του.

«Οσο γιὰ μὲ», γράφει στὸ Λόρδο Βάθουρστ [ὑπουργὸ] «δὲ θέλω ἄλλο τὴ Ζωή μου ὅταν ἥνατε μὲ παρακάλια νὰ καταπράνω τὴν ὄργη ἑνός, — ἃς ἥναι δύοις κι' ἀν ἥναι — ποῦ ὑποφτεύεται τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαραχτῆρό μου. Ἀνισως δύως τῆς Ἐξογότητάς σας οἱ συνάδεοφοις [οἱ ἄλλοι ὑπουργοί], εἴτε ἀμφιβάλλουνε γιὰ τὴ διαγωγή μου εἴτε πιθυμοῦνε νὰ δώσουν τὴ θέση μου σὲ κάνενα πρόσωπο καλύτερο, μὰ τὸν Ὅψιστο Θεὸ ἀδιαρρέω ἀνίσως τὴν ἀναγνωρισμένη δύναμή τους τὴ μεταχειριστοῦντας γιὰ νὰ βάλουνε στὲς θέσεις ἀθρώπους, ποῦ, κατὰ τὸ λογαριασμό τους, θάναι χρησιμώτεροι στοῦ βασιλικῆ τὴν ὑπηρεσία».

Ἐποῦτα τὰ λόγια ἥσκη παραπολὺ δυνατὰ καὶ παράτολμα γιὰ τὰ στόμα ἑνὸς ἀντισυνταγματάρχη, ποῦ μόλις ἐπαποῦσε τὰ σαράντα δύο χρόνια, ποῦ δὲν εἶχε ἄλλο παρὰ τὸ βαθμό του γιανάσχη τὸ ψωμί του, λόγια, νὰ ποῦμε καὶ τἄλλο, ποῦ τἀλεγε σ' ἔναν ὑπουργό, ποῦ ἥτον τὸ δεξὶ χέρι τοῦ ἀρχικυβερνήτη. Ἀλλὰ καὶ πάσσο στὸν ἴδιον καιρὸ μᾶς δίνει ἐτούτη του ἡ ἀπόκριση νὰ καταλάβουμε ἀπόνου σὲ ποὺ ἡ βάση κι' ἀπόνου σὲ ποὺς ἡθικὲς ἀρχὲς ἡ ἐνεργητικότητά του καὶ τὸ δραστήριο πνεῦμα του ἐθεμελιώνοτουνε!

Πάλι στὴν Κεφαλονιὰ.

Τὸ χειμῶνα τοῦ 1825 γυρίζει πάλι στὴν Κεφαλονιά. Τώρα ἐπέρασε

ἀπὸ τὸ Ἱσθρουχό, τὸ Τυρόλο καὶ τὴν Βενετικά. Σὰν "Λγγλος ὅπου
ἥτον δὲν μποροῦσε στοὺς Γερμανοὺς νὰ αἰσθανθῇ συμπόθεια. «Οσο
γιὰ τὸ λαὸ δὲν τῶν μερῶν τῆς Γερμανίας», γράφει, «δόξα νᾶχη ὁ
Καῖσαρχος, ποὺ ἐσκότωσε τόσους καὶ ἄλλους τόσους. Ἀναίσθητα, ἀρ-
γοκίνητα, παράξενα ζῷα, δὲν κόρει διόλου τὸ μυαλό τους, μὲ κἄποια
ἐπιτηδειότητα ν' ἀπαπούνται τὰς ἄλλους. Κάθε φορά, ποὺ ἀδέξια καὶ
ἄνοστα ἐπασχίζουν νὰ μάς γελοῦν, ἐμεῖς πάντα σὰν ψυχαγότες τους
ἐπιμάναμε. Ἀπὸ τούτους τοὺς τόπους στὴν Ἰσαλία κατεβήκαμε. Ἐδῶ
ναὶ ἐδῶ εὑρήκαμε πολιτισμένον κόσμο, ὥραξιζεστὸν καιρὸν καὶ ἀθρωπινὸν
πρόσωπο ἀντὶς γιὰ τὸ γερμανικὸ μοῦτρο». Ἀπ' ὅλ' αὐτὸ τὰ τρία μερ-
τικὰ εἶναι λόγια τ' ἀέρος, ἄλλ' ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ κάνεις νὰ καταλάβῃ
τὸ χαραχτῆρά του καὶ τί ἡ ψυχὴ του ἐπιθυμοῦσε. Καὶ πῶς ἥτον δυ-
νατὸ νῦναι διαφορετικὸ τὸ ἴδιωμά του; Στρατιώτης, ποὺ ἔρρεε στὰς
φλέβες του τὸ αἷμα τοῦ νικητῆ τοῦ Ἱθροῦ, τὸ αἷμα τῆς Μαρίας
Στοῦντερ, τοῦ Σκύτου ἀρχηγοῦ καὶ τοῦ Νορμανδοῦ Εὐγενῆ, τῶν ἀδυ-
νάτων ἥτον νὰ φιλιωθῇ μὲ τὸ τευτονικὸ σχέδιο τῶν ἀθρώπων, ἀπα-
ράλλαχτα ὅπως στὴν ἔρημο τοῦ Νείλου ἄλιογο ἀραβικὸ δὲ θὲ νοστι-
μευότουνε νὰ γεροπηδᾷ, νὰ παῖξῃ μὲ βινόκερο μισοχωσμένους στοῦ πο-
ταμοῦ τὴν λάσπη.

Τὸ Φλεβάρη φτάνει στοὺς Κορροὺς ἀπὸ τὴν Βενετική, ἐπειτ' ἀπόνα
ταξεῖδι εἴκοσι μερῶν. Ἐκιντυγάψανε νὰ πνιγοῦνται. Μὲ τὸ φτάσιμό του
σ' ἐκεῖνο τὸ νησὶ σχετίζεται τὸ ἑξῆς περιστατικό, ποὺ εἶναι σχετι-
μένο στὸ θμερολόγιό του. «24 τοῦ Μαρτίου. Τοῦ κυρ. Hudson Low¹
ὁ συνταγματάρχης Correquer εἶν' ἐδῶ. Λύτρες μ' ἐπισκέψηται, ἄλλα
δὲν τὸν ἐπισκέφτηκε ὕστερα καὶ ἐγώ. Δὲν τόχω σκοπὸ νὰ πράσω φι-
λίες μὲ δεσμοφύλακες, μολονότι ἐδείξα τὴν σχέδιο πῶς νὰ γένη ἐνα
δεσμωτήριο».

Ἀπὸ τοὺς Κορροὺς ἐπῆγε στὸ βασιλεῖό του, στὸ ποθητὸ νησὶ του,
στὴν Κεφαλονιά. Έκεῖ ξαναπιέζει τὰς ἐργασίες τῶν δρόμων, τῶν σι-
κεδομῶν, τῶν λιμένων. Φχαρεστεῖται πολὺ πῶς βρίσκεται μαζί μὲ
τοὺς "Ελληνές του πάλι, ἀλλὰ καὶ ἐκεινῶν ἡ χαρά τους εἶναι νὰ βλέ-
πουνε πάλι στὸ πλευρό τους τὸ βασιλικό τους. «Τώρα, πῶρτασα»,
γράφει, «ας' ἔτοῦτο τὸ νησί, βρίσκεται ἄλλη μᾶλλο φορά μαζί μὲ τοὺς
καλόκαρδους "Ελληνές μου, ποὺ αξίζουν δέν αξίζουνε μαζί ὅλα τοῦ
κόσμου τάλλα ἔθνη. Μ' ἀρέσει νὰν τοὺς βλέπω, μ' ἀρέσει νὰν τοὺς
ἀκούω. Μ' ἀρέσουνε ποὺ εἶναι ἀναιγτόκαρδοι καὶ ἀστεῖοι, μ' ἀρέσουν
οἱ στενοὶ τους δρόμοι, γιατὶ μοιάζουνε τοὺς δρόμους τῆς Ἰρλανδίας».

¹ Ο φύλακας τοῦ Ναπολέοντος στὴν Ἀγίαν Ελένη. Σ. M.

Τὸ ἄλογό του.

Τὴν ἀγάπην του στὰ ζῷα ἡ πολλὴ συχνοφαίνεται στὰ γράμματά του καὶ τὸ ἡμερολογιό του. Τὸ ἄλογό του, τὸ Μπλάγκο, ποῦ τῷχε στῆς Ισπανίας τὸν πόλεμο, δὲ θέλει σὲ κάκνεναν τρόπο νὰν τ' ἀπαρνηθῇ. Αὐτὸν τὸν παλαιὸ φίλο του, μολονότι γερόντιο, τὸν εἶχε φέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, καὶ ἐσο νᾶρθη ἐδὼ τοῦ ἐστούχισε τὰ μαλλιούφαλά του. «Ἐκατὸ λίρες στερλίνες εἶναι τὰ ἔξοδα γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὰ πράγματά μου. Μὲ τὶ πιτήδειον τρόπο ὁ παστρικώτατος Τζων-Μπούλλ¹ βάνει τὸ χέρι του στὲς τούπες τῶν πολιτῶν! Τριάντα λίρες γιὰ τὸ Μπλάγκο, εἶχοι γιὰ τὸ βασιλέα², ἐφτὰ γιὰ ἀσφάλειες, οἱ ἀλλαγές ἔως τὲς ἔκατὸ εἶναι κατεργαριὰ καὶ ἀπάτη! Ἄλλα παρὰ νὰ πετάξουμε τὸ Μπλάγκο μας στὴ γκιδουροκυλίστρα, ἐπειτ' ἀφοῦ γιὰ δεκαένα χρόνια ἐκάμημε ζωὴ μαζί, ἀξίζει κι' ἄλλα τόσα νὰ ξοδέψουμε γιὰ ἔνα τόσο ἀγαθὸ ζῆρο. Δύσκολο δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ πολλὰ ἔξοδα νὰ χαντακωθῶ, ἀλλὰ ποτὲ δὲ θάνατος ὁ Μπλάγκος ποὺ θὰ μ' ἐπάρῃ στὸ λαιμό του. Τὸ μαῦρο τὸ καλὸ γερόντιο ἄλογο!»

Πάλι καθὼς κοντοζυγεῖει τὴν Κεφαλονιά, τοῦ ἔργεται στὴ φαντασία ἡ πρώτη ἐπιθεώρηση ποῦ ἔκαμε στοὺς δύο πρώτους του δρόμους τοὺς περίφημους, καὶ ξηγγάται τὸν πόθο του, δὲν πάθη τίποτε, νὰ θαφτῇ στὰ βουνὰ ψηλά, στὴν ἐκκλησιὰ τ' "Αἱ Λευτεριοῦ, ὥστε «νὰ κοιτῶμαι στοῦ δρόμου τὸ μέρος τὸ ψηλότερο. Μουλαριῶν πολλὲς ψυχὲς γιὰ μὲ θὰ λένε στὴ δευτέρα παρουσία τὸν καλὸ τους λόγο, ὅτα θὰ θυμῶνται τὶ ἐτραβούσανε στὸ δρόμο τὸν παλαιὸ καὶ στὴν κακοτοπιά».

Μένει στὴν Κεφαλονιά.

Ἀφοῦ τὸ σχέδιο ἐπῆε χαμένο, (νὰ γένη ἀρχηγὸς τῆς ἐπανάστασης στὴν Ἐλλάδα), ὁ Νάπιερ ἔμελλε νὰ μείνῃ ἄλλα τέσσαρα χρόνια στὴν Κεφαλονιά, καὶ νὰ μένῃ εὐχαριστημένος μὲ τοὺς δρόμους καὶ τὲς γέφυρές του, μὲ τὴν τιμιότερη τῆς δικαιοσύνης διαχείριση, μὲ τὲς προσπάθειές του νὰ καλυπτεῖψη τῶν γεωργῶν τὴν τύχη, νὰ λιγοστέψῃ τῶν ἀρχόντων τ' ὅδικα προνόμια, ν' ἀξίνη τὰ προτίντα τοῦ νησιοῦ, καὶ —πρᾶγμα, ποὺ ἦτον ἀκόμη δυσκολώτερο— νὰ παλαιίη μὲ τὴν ἀμάσια τῶν χωρικῶν (ποὺ, μακριὰ ἀπὸ τὲς χῶρες, ἔζουσαν στὰ ψηλὰ βουνά) καὶ μὲ τὴν κακογλωσσιάς τὴν ὅρεξη ἀπὸ μέρος τῆς μωρίας καὶ τῆς μισαλλοδοξίας ἀδελφωμένης μὲ τὴν ἔξουσία.

¹ Ἐμεῖς λέμε, ἡ Ψειροκώσταν.

² Ἐννοεῖ τὸν ἔαυτό του.

Αλλ' ἐνῷ ἔθοκίμαζ' ἐναντιότητες ἀπὸ κομματισμού, ἀπὸ ἔχθρωπάθεια, ἀπὸ ἀμάθεια, τὰ ἁγνὰ χρόνια πᾶσαν μὲν οὐ Νάπολερ στὰ Ερτάνησα πάσιν νῦναι τὰ ποὺ εὔτυχισμένα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ποιός μπορεῖ, ἀλήθεια, ποτὲ νὰ περιγράψῃ τὴν χαρά, ποῦ αἰσθανότουνε, ὅταν ἀπόνου στ' ἄλογο ἐπήγανε κ' ἔσκιε τὰ βουνά καὶ τὰ λαγκάδια ἐκείνου τοῦ ὄμροφου υησοῦ; Γιατί, μολονότι πραχτικὴ καθαυτὸ διεργητικότητα ἦτον τοῦ χαραχτῆρά του τὸ γνώρισμα τὸ διακριτικό, εἶχε δῆλος ἀπ' τὴν φύσην χάρισμα μέσα στὴν ψυχή του, μᾶλλον Βαθεῖα ποτικὴ ὄρμη, ποῦ στὸ ἄκρο τὸν ἐκατόστατεν εὐαίσθητο στὲς ὄμροφιες τῆς φύσης. Απὸ τόλλο μέρος ἡ ἀγάπη, πων ἀπὸ μικρὸς εἶχε νὰ διαβάζῃ, τοῦ ἐπλούτιος κ' ἐστόλιος τὸ δύνατὸ θυμητικό του μὲ ιστορικὲς παράδοσες τῶν περασμένων ἡμερῶν. Σ' ἐνα βιβλίο ποῦ γράτε τῆς Κεφαλονιάς τοὺς δρόμους εἶχε βγάλει στὰ 1825, βλέπουμε μᾶλλον περιγράψῃ τῆς κοιλάδος τ' Ἀραχλεῦ, πούναι στὸ ἀνατολικὸ μέρος τοῦ νησοῦ, περιγράψῃ ποῦ δείχνει μὲ πόσο βαθεῖα συναίσθηση ἔχτιμοῦσε τὴν ὥραιότητα τῶν σκηνῶν ποῦ ἡ πλάση παρουσιάζει, καὶ πόσο ἀπὸ μουσικὴ θρεμμένο ἦτον τῆς φαντασίας του τ' αὐτί, φέτε νὰ μπορῇ νὰ ἀκροάσεται τὴν ὄρμονία τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων ἀναμνήσεων, μέσων αἰώνια φτερούγιαζουν καὶ γυρίζουνται Τέλλαδες τὰ χρωποὶς νησιά, στὰ δρόσερὰ τὰ περιγύρλια καὶ τὰς γλυκογάλανες ἀπὸ τὸν ἥλιο χρυσωμένες θάλασσας.

Η μητέρα του.

Ἄντες δῆλος ἡ Κεφαλονιά τῆναι ζευγαρωμένη ἀπὸ τῶνα μέρος μὲ τῆς ζωῆς του τές γλυκύτερες ἀνάμνησες, ἀπὸ τόλλο σ' αὐτὲς τές ἵδυες μέρες ποῦ ἔμεινε στὸ ἀγαπητὸ γησί του, ἀπαγωρίστηκε ἀπὸ πολλοὺς τῆς γιότης του ἀγαπητούς συντρόφους. Στὰ 1826 ἐπέρασε στὸν δλαλον κόσμο ἡ ποθητὴ μητέρα του, καὶ ἡ πολυκαΐρη καὶ ἀγαπημένη ἀλληλογραφία, ποῦ μαζί της ἐκρατοῦσε ἀπὸ τὴν τρυφερώτερή του ἥλικία, ἐκόπηκε πλέον. Η εἰκόνα της ἀπὸ τὴν ἐνθύμησή του νὰ σύνθητη ἦτον ἀδύνατο. Εώς στὴν ὄστερή του ἀναπνοή ἦτον ἡ εἰκόνα της ἐμπρός του χωρίς ἀπὸ τὸ μάκρῳ τόπου ἢ καιροῦ νὰ θολωθῇ. Στὴ φαντασία του ἐπαρουσιάζοτουνε αὐτὴ σ' ὥρες ἀτυχίας καὶ ταραχῆς, ἐπιχρουσιαζότουνε σ' ὥρες θρίαμβου καὶ δόξας. Καὶ δῆλος στὴ μάχη, τοῦ πατέρα του τὸ σπαθὶ ἔφαροῦσε στὸ πλευρό του, ἔτσι στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του τὴ μορφὴ εἶχε τῆς μάννας του, «ποῦ τ' ὥραιό της πρόσωπο ἔφαινότουνε πῶς τοὺς γλυκοκυτταζει καὶ χαμογελᾷ», δῆλος δὲ λέγει στὲς πολυτάραχες στιγμὲς τοῦ Σινδιακοῦ πολέμου.

·Αρτήνεις για της Κεφαλονιάς.

Στὰ 1830 ἔπαψε γιὰ πάντα τοῦ Νάποληρ ἡ ὑπηρεσία στὰ χαριτωμένα νησιά τοῦ Ιονίου. Τὸν ἀνακαλέσανε ὅπιστι στὴν Ἀγγλία. Τὰ ἕδια καὶ πάντα τὰ ἕδια. Πολλὲς μετριότητες ἐκυνηγήσανε καὶ ἔχυπησανε τὴν ἀξιότητά του. "Ἐτσι εἶν' ὁ κόσμος καὶ δὲ μπορεῖ παρὰ ἔτσι νὰ συμβαίνῃ καὶ εἶναι καὶ σωστό, γιατὶ μὲ τέτοια χτυπήματα καὶ στὸ ἔργα στῆρι τῆς Ζωῆς βάφεται τὸ γνήσιο ἀτσάλι καὶ τροχιέται, καὶ βγάνει λάσιψη καὶ μύτη ὄρκετὴ νὰ μᾶς φτάσῃ ὡς καὶ κάτου στοῦ τάφου τὴς σιωπηλότατη ἐριμιά καὶ τὸ βαθὺ σκοτάδι.

III. Βεργωτής.

ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΡΟ

A'

"Ενα σύνταχο ἀγωρεζύπνησκν οἱ χωριανοὶ ἀπὸ μία ἀσυνείθιστη ἀντάρα ποῦ κράταε πέρα γιὰ πέρα μέσα τὸ χωριό. Ἡ καμπάνες τῆς Ἀπάνου ρούγας καὶ τῆς Κάτου, τ' Ἀγιαννιοῦ, τῆς Ἀγιοσωτῆρας, τ'"Αἴταξιάρχη, λὲς καὶ τὲς ἀφεντέψανε δαιμόνοι, ἀντιλαλάνε μέσα τὰ λαγκάδια, μέσα τὲς βερατιές, στὰ καταράχια, πέρα γιὰ πέρα τὰ λακώματα, μιὰ στὴν κερρὴ τοῦ Προφήτη Λιού καὶ μιὰ στοῦ Καθοματαπὲ τὲς ξέρες. "Οταν, καμπιὰ φορά, παύαν ἡ καμπάνες γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ ξαναρχίσουνε μάτα σὲ λίγο, μὲς ἀπὸ τὸ βαθὺ-βαθὺ ἀχητό τους π' ἀφίνανε παύοντας, καὶ λίγο-λίγο τῶσουρν' ἀέρας κατὰ τὰ χαυηλάδια τοῦ βουνοῦ καὶ λίγο-ἀπόλιγο τὰπόσθενε, μὲς ἀπὸ τὰχητὸ π' ἀφίναν' ἡ καμπανιές, ξεδιαλένεν' οἱ χωριανοὶ βουβό-βουβό νὰ χτυπάνῃ σταύτι τους πέρ' ἀπὸ τὸ καταράχι, ἀπὸ τὴν πιὸ ἀψηλότερη τάπια τοῦ πιὸ ἀψηλότερου πύργου τοῦ χωριοῦ, ἵνα σήμαντρο, ποῦ ἡ λαλιά του τοὺς ήτανε δικιά, ἀκουστὴ πάντα-πάντα, μὰ καὶ πάντα-πάντα. Ὁταν ἀνάριχ-ἀνάριχ τὴν ἀκούσκη, ξέρανε πῶς ὅτι, θν δὲν ζευπαρκέρανε κουρσάροι, Ἀλτζερένοι στάχρογιάλια, δίγως ἄλλο κάτι ἄλλο ἀπάντεχο, μὰ οἱ Φράγκοι, μὲς οἱ Βενετσιάνοι γιουρουγιάσκανε κατὰ τῆς Μάνης τὰ κατατόπια. "Ἐτσι τοῦ σήμαντρου ἡ λαλιά ήταν τῆς ἀμάχης τὰντίλαλο: σᾶν νὰ τοὺς ἔλεγε,

— Στάρματα παιδιά!.... στάρματα!...

'Ο ἥλιος ἀβάρετος ἀκόμη, πέντ' ἔξι χωριῶντες τουφέκια ἥταν μαζί.